

Stwierdzenie nabycia spadku

Stwierdzenie nabycia spadku może nastąpić na mocy postanowienia sądu lub przed notariuszem, jest to dokument potwierdzający następstwo prawne po spadkodawcy. Nie ma obowiązku przeprowadzenia takiego postępowania, ani składania jakichkolwiek deklaracji gdyż do dziedziczenia dochodzi z mocy prawa w chwili otwarcia spadku, a więc w momencie stwierdzenia zgonu spadkodawcy. Jednakże w praktyce w interesie spadkobiercy leży uzyskanie postanowienia o nabyciu spadku lub aktu poświadczenia dziedziczenia, gdyż bez takiego dokumentu nie jesteśmy w stanie wykazać swoich praw do spadku po zmarłym. W przypadku gdy osoba zmarła była zadłużona zaniechanie jakichkolwiek czynności prawnych może doprowadzić do przejęcia długów po zmarłym. W przypadku, gdy chcemy odrzucić spadek, mamy na to 6 miesięcy od chwili jego otwarcia. po tym czasie spadek uznaje się za przyjęty.

Złożenie wniosku o stwierdzenie nabycia spadku nie jest ograniczone żadnym terminem, można to zrobić zarówno kilka lat po śmierci spadkodawcy jak i bezpośrednio po jego śmierci, o ile wszyscy spadkobiorcy złożą oświadczenia przed sądem lub notariuszem o przyjęciu lub odrzuceniu spadku (w przypadku gdy od śmierci spadkodawcy nie minęło jeszcze 6 miesięcy).

Postępowanie przed sądem.

Bo zbadaniu wniosku pod kątem formalnym sąd wyznacza termin rozprawy. Na rozprawę wzywani są wszyscy spadkobiercy w celu złożenia zapewnienia spadkowego, w którym należy wskazać czy znani są im inni spadkobiercy oraz czy spadkodawca nie zostawił testamentu. Ponadto sąd z urzędu bada, kto jest spadkobiercą, sprawdza czy spadkodawca pozostawił testament, jak również weryfikuje krąg spadkobierców. W przypadku ustalenia takich osób wezwie je do udziału w sprawie. Jeżeli testament został sporządzony, sąd dokona jego otwarcia i ogłoszenia. Jeżeli zapewnienie spadkobierców nie zostało złożone albo zapewnienie lub inne dowody nie będą uznane przez sąd za wystarczające, postanowienie w sprawie stwierdzenia nabycia spadku może zapaść dopiero po wezwaniu spadkobierców przez ogłoszenie, które umieszcza się w piśmie o zasięgu krajowym i podaje publicznie do wiadomości w ostatnim miejscu pobytu spadkodawcy, w sposób w tym miejscu przyjęty. W postanowieniu sąd wymienia spadkodawcę oraz wszystkich spadkobierców, którym spadek przypadł, jak również wysokość udziałów.

Wniosek może być złożony przez każdą osobę mającą interes w stwierdzeniu nabycia spadku, w szczególności będą to spadkobiercy, zapisobiercy, wierzyciele spadkobiercy, wierzyciele spadkodawcy, uprawnieni do zachowku. Wniosek powinien zawierać:

- oznaczenie sądu,
- wskazanie kto jest wnioskodawcą (imię, nazwisko, adres, PESEL),
- wskazanie spadkobierców (imiona, nazwiska, adresy),
- określenie żądania (wskazanie czego wnioskodawca się domaga – np. stwierdzenia, że spadek po zmarłym nabyły dane osoby w określonych częściach na podstawie przepisów ustawy lub testamentu),
- uzasadnienie wniosku (krótki opis z którego będzie wynikało kiedy i gdzie spadkodawca zmarł, czy pozostawił po sobie testament, określenie stanu cywilnego spadkodawcy w dacie śmierci, wymienienie spadkobierców, zwięzły opis sytuacji rodzinnej spadkodawcy należy również wymienić który ze spadkobierców i w jakiej formie złożył oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku, czy miało miejsce wyłączenie któregoś ze spadkobierców z dziedziczenia, określenie czy w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne, należy również oświadczyć, iż nie został sporządzony akt poświadczenia dziedziczenia pod spadkodawcy oraz, iż wcześniej nie toczyło się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku po spadkodawcy),
- oryginalny akt zgonu spadkodawcy oraz odpisy aktów urodzenia bądź małżeństwa (w

przypadku córek które zmieniły nazwisko) spadkobierców.

Wniosek należy złożyć w sądzie właściwym ze względu na miejsce zwykłego pobytu spadkodawcy lub w przypadku gdy nie udało się ustalić takiego miejsca na terenie Polski, wówczas właściwym będzie sąd ze względu na miejsce w którym znajduje się majątek spadkowy. W przypadku braku powyższych podstaw właściwym będzie sąd rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy.

Opłata za złożenie wniosku wynosi 100 zł, dodatkowo musi być wniesiona opłata za wpis do rejestru spadkowego w wysokości 5 zł. Można połączyć w jednym piśmie kilka wniosków o nabycie spadku po kilku spadkodawcach, jeżeli właściwym jest ten sam sąd. W takim przypadku konieczne jest uiszczenie tylu opłat sądowych ilu jest spadkodawców.

Uwaga: Sąd nie prześle nam odpisu postanowienia stwierdzającego nabycie spadku bez złożenia pisemnego wniosku. Opłata za każdą rozpoczętą stronę odpisu postanowienia wynosi 6 zł.

Postępowanie przed notariuszem.

W postępowaniu przed notariuszem zetkniemy się z dwoma zasadniczymi czynnościami, jest to spisanie protokołu dziedziczenia oraz sporządzenie aktu poświadczenia dziedziczenia. Sporządzenie protokołu dziedziczenia poprzedzone jest przeważanie sporządzeniem aktu dziedziczenia, w przypadku stwierdzenia nabycia spadku na podstawie testamentu, wymagane jest jego otwarcie i ogłoszenie przed przystąpieniem do spisania protokołu dziedziczenia. Protokół spisywany jest przy udziale wszystkich osób zainteresowanych, tj. mogących wchodzić w rachubę jako spadkobiercy ustawowi lub testamentowi. Protokół dziedziczenia ustala porządek dziedziczenia po spadkodawcy. Po spisaniu protokołu sporządzany jest akt poświadczenia dziedziczenia. Warunkiem sporządzenia aktu jest zgodne żądanie osób zainteresowanych. W żądaniu powinno zostać zawarte określenie osoby spadkodawcy, tytuł dziedziczenia, krąg spadkobierców, wysokość przypadających spadkobiercom udziałów w spadku. Notariusz nie jest uprawniony do stwierdzenia dziedziczenia na rzecz innych osób niż wskazane przez stawiających. Brak zgody między uczestnikami postępowania, skutkuje niemożliwością przeprowadzenia notarialnego poświadczenia dziedziczenia, nawet w przypadku gdy krąg spadkobierców jest oczywisty. W postępowaniu przed notariuszem powinni uczestniczyć wszyscy spadkobiercy ustawowi oraz testamentowi. Jednoczesna obecność spadkobierców nie jest konieczna w przypadku sporządzenia projektu protokołu dziedziczenia, jest on tworzony na wniosek osoby zainteresowanej, jeżeli w osobnym oświadczeniu pozostali uczestnicy postępowania wyrazili zgodę na jego treść.

Z reguły postępowanie przed notariuszem jest znacznie szybsze (możliwe jest załatwienie sprawy nawet w ciągu jednego dnia), jednakże wiąże się z wyższymi opłatami i wymaga całkowitej zgodności i osobistego stawiennictwa wszystkich spadkobierców.

Należy pamiętać, iż stwierdzenie nabycia spadku nie jest równoznaczne z podziałem spadku choć jest niezbędne by takiego podziału dokonać. Co do zasady majątek spadkowy traktuje się jako całość a spadkobierców jako udziałowców tejże całości.

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. Z 2020 r. poz. 1740 z późn. zm.).

Opracował: Jan Wiszowaty

*Dla Stowarzyszenia Rodzin Dzieci z Zaburzeniami Rozwoju „Bądźmy w Kontakcie” w Lucynowie.
Na potrzeby edukacji prawnej prowadzonej w ramach Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego
w powiecie wyszkowskim.*